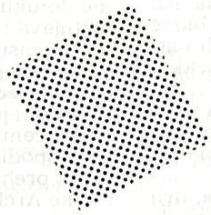

uteha stranaca (IX)

jan mekjuen

DEVETO POGLAVLJE

Treperenje svetla i senka glave na zidu ukazivali su na to da ih Robert čeka na vrhu stepeništa. Penjali su se bez reči. Kolin je išao korak-dva ispred Meri. Iznad sebe začuli su Roberta kako se nakašlja i nešto govori. I Kerolajn je bila tamo. Kada su se počeli penjati poslednjim delom stepeništa, Kolin je usporio i potražio Merinu ruku iza leđa, ali Robert je sišao da ih dočeka, sa nekim rezigniranim osmehom dobrodošlice na licu, bitno različitim od njegovog dosadašnjeg burnog ponašanja; obuhvatio je Kolina oko ramena, da bi mu pomogao da prede tih nekoliko stepenica, a čineći to upadljivo je okrenuo Meri leđa. Na ulazu u stan stajala je Kerolajn, pridržavajući se nekako nespretno za dovratak, u beloj haljini sa velikim četvrtastim džepovima. Njen osmeh delovao je kao horizontalna linija tihog zadovoljstva. Njihovi pozdravi bili su prisni, ali ipak suzdržani, pristojni; Kolin je bio usmeren prema Kerolajn, koja mu je ponudila svoj obraz i istovremeno mu za čas blago zadržala ruku. Za sve to vreme, Robert — obučen u crno odelo sa prslukom i belu košulju bez kravate — držao je ruku na Kolinovom ramenu, puštajući ga tek na kraju da se okrene prema Meri, prema kojoj se on pomalo ironično naklonio i čiju je ruku držao sve dok je ona nije povukla, obišla ga, i izljubila se sa Kerolajn jedva dodirujući obraze. Sada su bili saterani u dovratak, ali niko nije učinio pokret koji bi ukazao na to da treba da uđu unutra.

»Brod nas je doneo okolo ovom stranom, pa smo pomislili da bismo trebali da se javimo«, objasnila je Meri.

»Očekivali smo vas ranije«, rekao je Robert. Položio je šaku na njenu ruku i govorio sa njom kao da su sami.

»Kolin je nešto obećao mojoj ženi, što je, izgleda, zaboravio. Jutros sam vam ostavio poruku u hotelu.«

Kerolajn se takođe obraćala isključivo Meri. »Mi takođe odlazimo, vidite, pa nikako nismo hteli propustiti da se pozdravimo.«

»Zašto?«, upitao je Kolin iznenada.

Robert i Kerolajn se nasmešile, a Meri, želeći da izgleda tu malu indiskreciju, upita učtivo: »Kuda idete?« Kerolajn je pogledala u Roberta, koji se povukao korak unatrag i oslonio rukom o zid. »O, idemo na dugo putovanje. Kerolajn veoma dugo nije videla svoje roditelje. Ali, pričaćemo vam o tome.« Robert je izvadio maramicu i pokupio znoj sa obrva. »Prvo treba da svršim neki posao u svom baru.« Obratio se Kerolajn: »Povedi Meri unutra i daj joj neko piće. Kolin će poći sa mnom.« Kerolajn se povukla nekoliko koraka unazad ušavši u stan, pokazujući Meri rukom da je sledi. Meri je uzimala torbu za plažu od Kolina i upravo se spremala da mu nešto kaže, kad Robert stade između njih. »Idi unutra«, rekao je. »Mi nećemo dugo.«

Kolin je isto tako počeo da razgovara sa Meri, pokušavajući da joj uhvati pogled iza Roberta, istežući vrat, ali vrata su se već zatvarala i Robert ga je blago gurnuo prema stepeništu.

Ovde je bilo uobičajeno da muškarci idu ulicom držeći se za ruke ili pod ruku; Robert je držao Kolinovu ruku čvrsto, tako da, ukoliko bi se ovaj želeo osloboditi tog stiska, trebao bi uložiti priličan napor. Išli su Kolinu potpuno nepoznatim putem, ulicama u kojima nije bilo mnogo turista i radnji sa suvenirima, kvartom u kojem nije bilo žena, jer svuda, u barovima i uličnim kafeima, na uglovima i mostovima preko kanala, pod arkadama pored kojih su prolazili, bili su muškarci svih doba. Većina njih bila je u kratkim rukavima, stajali su i časkali, mada je tu i tamo bio poneki usamljenik koji je dremao sa novinama u krilu. Dečaci su stajali po strani, ruku značajno prekrštenih, kao u njihovih očeva i braće.

Izgleda da su svi poznavali Roberta, a on je, po svemu sudeći, bio kao put sa najviše poznanika, vodeći ga preko kanala, pa onda zastajući ispred jednog bara da malo razgovara, dva puta se vraćajući na mali trg, gde je grupa starijih muškaraca stajala okupljena oko jedne pre-sahle fontane čije je dno bilo prepuno istrošenih i bačenih kutija od cigareta. Kolin nije mogao pratiti razgovor, ali je shvatio da se njegovo ime stalno ponavlja. Kada su se spremali da napuste jednu bučnu grupu ispod arkade, neko ga je jako uštinuo za butinu i on se ljutito okrenuo. Robert ga je brzo povukao, a glasan smeh ih je pratio do kraja ulice.

Uprkos novom vlasniku, čoveku širokih ramena sa istetoviranim podlakticama, koji je prišao da ih pozdravi kada su ušli, Robertov bar bio je nepromenjen; džuboks, koji trenutno nije radio, emitovao je istu plavu svetlost, linija crnih barskih stolica, tapaciranih pri vrhu crvenim skajem, isti kvalitet veštački osvetljenog podruma, nedirnuto svetlošću dana ili noći. Jedva da je bilo četiri sata; unutra se nalazilo nešto manje od pola tuceta ljudi, svi su stajali za šankom. Ono što je bilo novo, ili vi-

JAN MEKJUE (IAN MCEWAN), britanski pripovedač i romanopisac, rođen je 1948. godine u Olderšotu. Za prvu knjigu pripovedaka *Prva ljubav, poslednji obredi* koja je objavljena 1975. godine dobija nagradu Somerset Moma 1976. Tri godine posle objavljivanja prve zbirke pripovedaka, 1978., izdaje drugu zbirku pripovedaka *Između čaršava*, a iste godine objavljuje svoj prvi roman *Cementna bašta*. 1981. godine objavljuje svoj drugi roman pod naslovom *Uteha stranaca* i iste godine izdaje zbirku TV drama *Podražavanje*.

Mekjue je, po mišljenju mnogih kritičara i autora, najznačajniji pisac koji se javio u Velikoj Britaniji tokom sedamdesetih godina.

dljivije, bio je roj velikih crnih muva koje su krstarile između stolova kao ribe grabljivice. Kolin se rukovao sa vlasnikom, zatražio čašu mineralne vode i seo za sto za kojim su i ranije sedeli.

Izvinivši se, Robert je otišao iza šanka sa vlasnikom da pregleda neke papire koji su bili rašireni duž tezge. Dva čoveka u potpisivala ugovor. Flaša ledene mineralne vode, jedna čaša i činija sa fistaćima stigli su za sto i stavljeni ispred Kolina. Videvši da je Robert podigao pogled sa papira i uputio ga u njegovom smeru, Kolin je podigao čašu kao da nazdravlja, ali Robert, mada je nastavio da zuri u njega, nije promenio izraz lica i klimnuvši polako glavom na neku svoju misao, oborio je pogled na dokumenta pred njim. Jedan po jedan, ljudi za šankom okretali su se ka Kolinu, da bi se zatim ponovo vratili svom piću i razgovoru. Kolin je pijuckao, čistio fistače od ljuske, jeo ih i klatio se na stolici sa rukama u džepovima. Kada ga je jedan od prisutnih pogledao preko ramena, a potom se okrenuo onom do njega i taj se potrudio da ga bolje osmotri, Kolin je ustao i otišao do džuboksa. Stajao je skrštenih ruku i zurio u nizove nepoznatih imena i nerazumljivih naslova, kao da bira. Ljudi koji su pili za šankom posmatrali su ga sa neprikriivenom znatiželjom. Položaj osvetljenih znakova brzo se menjao i crveno svetlo oblika pravougaonika počelo je da pulsira, požurujući ga da izabere pesmu. Iza njega, za šankom, neko je naglas rekao kratku frazu, koja je lako mogla predstavljati naslov pesme. Kolin je prelazio prstom preko odštampanih naslova i konačno naišao na jedan čije je značenje prepoznao: »Ha, ha, ha«, a onda se setio da je to ona muževna, sentimentalna pesma, koju su čuli kada su prethodni put bili ovde. Dok se vraćao na svoje mesto, novi vlasnik je podigao glavu i nasmešio mu se. Mušterije su zatražile da se ton pojača i kada su se začuli zaglušujuć zvuci hora, naručena je nova tura pića; ljudi za šankom su lupkali po njegovoj površini u ritmu pesme.

Robert je došao i stao kraj Kolina, i dalje proučavajući dokumenta. Kada se mašina isključila, on se široko nasmejao i pokazao na praznu bocu mineralne vode. Kolin je klimnuo glavom. Robert ga je ponudio cigaretom i, mršteći se na Kolinovo odbijanje, upalio jednu sebi i rekao: »Da li si razumeo šta sam govorio ljudima dok smo dolazili ova- mo?« Kolin je zatrešao glavom: »Ni jednu jedinu reč.«

Robert se nasmešio, prosto oduševljen. »Rekao sam svima koje smo usput sreli da si ti moj ljubavnik i da je Kerolajn jako ljubomorna na tebe, da smo došli ovde da pijemo i zaboravimo na nju.«

Kolin je upasao majicu u pantalone. Prošao je prstima kroz kosu i pogledao nagore žmirkajući: »Zašto?« Robert se nasmejao, podrugljivo imitirajući njegovu neodumicu: »Zašto? Zašto?« Onda se nagnuo napred, dodirnuvši ga po podlaktici: »Znali smo da ćete se vratiti. Čekali smo, pripremali. Mislili smo da ćete ranije doći.«

»Pripremali?«, rekao je Kolin povlačeći ruku. Robert je savio papire, stavio ih u džep zureći u njega sa posedničkom nežnošću.

Kolin se spremao da govori. Dvomio se, a onda brzo rekao: »Zašto si me fotografisao?«

Robert se još jedanput široko nasmešio. Nagnuo se napred, ostavivši jednu ruku na naslonu stolice, sijajući od zadovoljstva. »Mislio sam da joj nisam dao dovoljno vremena, ali Meri je vrlo bistra.«

»U čemu je stvar?«, insistirao je Kolin, ali u tom trenutku stigao je jedan novajlija, prišao džuboksu i »Ha, ha, ha« je ponovo počinjao, ali sada još glasnije nego pre. Kolin je prekrstio ruke, a Robert se podigao da pozdravi grupu prijatelja koja je prolazila pored njihovog stola.

Vraćajući se kući, prolazeći jednim delom uz obalu, Kolin je ispitivao Roberta o fotografiji i šta je podrazumevao pod pripremama, ali je Robert vešto izbegavao odgovore, pokazujući mu berbernicu u koju je odlazio njegov deda, otac, a sad i on, zatim je nadugačko i naširoko objašnjavao kako zagađenje utiče na život ribara i primorava ih da se prekalifikuju u kelnerne. Blago razjaren, Kolin iznenada zastade; Robert — mada je usporio svoj energični korak — okrenuvši se iznenadeno, nastavio je da se gega, kao da je za njega ne zaustaviti se bilo stvar ponosa.

Kolin je bio blizu mesta gde su Meri i on sedeli na kovčezima posmatrajući rano jutarnje sunce. Sada, u kasno poslepodne, mada je sunce još bilo visoko, istočno nebo je postepeno gubilo svoju purpurnu boju prelazeći kroz nijansu bolničko-plave i mlečne, preko linije horizonta, u svetlo sivilo mora. Ostrvo na kom se nalazilo groblje sa niskim zidom i svetlim nadgrobnim spomenicima bilo je jasno osvetljeno, jer je sunce padalo sa zadnje strane. Kolin je bacio pogled preko levog ramena duž keja; Robert je bio pedesetak jardi udaljen i polako mu se približavao. Kolin se okrenuo da pogleda unatrag. Uska trgovačka ulica, jedva veća od sokačeta, prekidala je niz zgrada oštećenih vetrom i kišom. Krivudala je ispod šatorskih zaklona od sunca, obešenog veša, primamljivo se gubeći u senci. Prosto je tražila da bude istražena, ali da je čovek istra-

žuje sam, bez obaveze prema nekom drugom. Zakoračiti tamo, kao da je potpuno slobodan, osloboditi se naporne uloge psihološke vežbe, pustiti se zadovoljstvu posmatranja jednog sveta od kog ti zastaje dah, jednostavno odšetati, nestati u senci, bilo bi tako jednostavno.

Robert tiho proćisti grlo. Stajao je na nekoliko koraka od Kolina. Kolin se okrenuo da bi pogledao more i rekao jednostavno, drugarski: »Postoji jedna stvar u vezi sa uspešnim odmorom, a to je osećaj da želiš krenuti kući.«

Prošao je sigurno gotovo čitav minut pre no što je Robert progovorio, bilo je sažaljenja u njegovom glasu. »Vreme je da podemo«, rekao je.

Kad je Meri zakoračila u galeriju, pošto je Kerolajn pažljivo zavrtila vrata iza sebe, prostorija kao da se udvostručila. Praktično, sav nameštaj, sve slike, tepisi, lusteri i sve ono što je visilo po zidovima, nestalo je. Na mestu gde je pre stajao veliki politirani sto sada su bile dve velike kutije, a preko njih jedna debela daska na kojoj su bili ostaci ručka. Četiri stolice su stajale oko ovog montažnog stola. Pod je sad bio jedna ravna mermerna ploča i Merine sandale su jako odzvanjale i lupale dok je koračala po njemu. Od značajnih predmeta ostala je samo Robertova polica, njegovo svetlište. Iza Meri, tik uz vrata, stajala su dva velika kofera. Balkon je i dalje bio prenatrpan cvećem, ali nameštaj je i odatle išezao.

Kerolajn, koja je i dalje stajala kraj vrata poravnala je dlanovima svoju haljinu. »Obično se ne oblačim kao časna sestra, ali kada ima toliko toga da se uradi, osećam se efikasnije u belom.«

»Ja se ne osećam efikasno ni u jednoj boji«, nasmešila se Meri. Izvan konteksta, bilo bi veoma teško prepoznati Kerolajn. Kosa koja je ranije bila jako zategnuta, stajala joj je nekako ukoso, a ispali pramenovi omekšali su joj na neki način lice, koje je za ovih nekoliko dana, koliko se nisu videle, izgubilo neodređenost. Narocito usne, ranije tako tanke i beskrvne, postale su pune, gotovo senzualne. Duga prava linija njenog nosa, koja je ranije izgledala kao najlošija varijanta, delovala je sada na njenom licu nekako dostojanstveno. Oči su joj sijale teškim, ludačkim sjajem i delovale su mnogo komunikativnije, simpatično. Samo joj je koža ostala nepromenjena, bezbojna, ne čak ni bleđa, već beskrvno siva.

»Dobro izgledaš«, rekla je Meri.

Kerolajn joj je prišla, istim onim bolnim, čudnim korakom i uzela je za ruke. »Drago mi je da ste došli«, rekla je vidno gostoprimitljiva, stiskajući je dok je izgovarala reči »dragoj« i »došli«. »Znali smo da će Kolin održati obećanje.«

Kerolajn je pokušala da izvuče ruke, ali je Meri nije puštala. »Ni smo baš planirali da dodemo, ali nismo došli baš ni sasvim slučajno. Želela sam da popričam sa tobom«. Kerolajn je zadržavala osmeh: ruke su joj otežale u Merinin, koja ih još nije ispuštala iz svojih. Klimala je glavom dok je Meri govorila pogleda uprtog u pod.

»Razmišljala sam o tebi. Ima nekoliko stvari koje sam želela da te pitam.«

»A, dobro«, rekla je Kerolajn posle kraće pauze, »hajdemo u kuhinju. Skuvaću nam biljni čaj.« Odlučnim pokretom oslobodila je ruke, povrativši ulogu domaćice, nasmešila se zadovoljno pre no što se žustro okrenula i odhramala prema kuhinji.

Kuhinja je bila na istoj strani stana na kojoj je bio i ulaz. Bila je mala, ali nevrovatno uredna, sa mnogo ormarića i fioka i površina prekrivenih belom plastikom. Osvetljenje je bilo fluorescentno i nigde nije bilo traga hrane. Iz ormarića ispod slivnika Kerolajn je izvukla stolicu od olovnih cevi i ponudila Meri da sedne na nju. Stednjak se nalazio na stoliću; bio je od onih kakvih ima u prikolicima: sa dve ringle, bez rerne i sa gumenim crevom koje vodi do plinske boce, koja je stajala na podu. Kerolajn je stavila vodu da provri i, odbivši pomoć, sa teškom mukom uspeła da dohvati čajnik od keramike iz ormara. Stajala je mirno otprilike minut, držeći se jednom rukom za frižider, dok joj je druga počivala na kuku; izgledalo je kao da čeka da bol utihne. Tačno iza nje bila su druga vrata, koja su bila malo odškrinuta i kroz koja se mogao videti ugao kreveta.

Kada se Kerolajn vratila, dok je kašičicom zahvtala suve cvetiće iz tegle i stavljala ih u čajnik, Meri je upita polagano: »Šta se to dogodilo sa tvojim ledima?«

Još jedanput je na Kerolajninom licu zasijao pripremljen osmeh; to je bilo jedva nešto više od kežanja zuba i brzog pokreta vilice, oña vrsta osmeha koja se nudi ogledalima.

»Sada mi se čini da je to bilo veoma davno«, rekla je i dalje poslušajući oko šoljice i tacnica. Počela je da priča o planovima vezanim za putovanje: ona i Robert lete za Kanadu i nameravaju da ostanu kod njenih roditelja oko tri meseca. Kada se vrate, kupiće novu kuću, ili možda stan u prizemlju, nešto bez stepeništa. Napunila je šoljice čajem i počela seći limun.

Meri se složila da je plan putovanja zvučao uzbudljivo, a plan za kasnije prilično razumno. »Ali, šta je sa bolom?«, upitala je. »Da li je to kičma, ili kuk? Jesi li razmišljala nešto o tome?« Kerolajn je okrenula Meri leđa dok je ostavljala kriške limuna u čaj. Na zvuk kašičice, Meri je rekla: »Za mene bez šećera.«

Kerolajn se okrenula i dodala joj njenu šolju. »Samo promešaj, zbog ukusa«, rekla je. Izašle su iz kuhinje noseći u ruci svaka svoju šolju. Dok su išle prema balkonu, Kerolajn joj reče: »Rusiću ti o ledima kada mi kažeš kako ti se dopao čaj. Narandžin cvet.«

Meri je odložila svoju šoljicu na zid balkona i ušla u sobu da donese stolice. Sedele su kao i pre, mada ovog puta manje udobno i bez stola između njih, gledajući u more i obližnje ostrvo. Pošto su ove stolice bile više, Meri je videla parče trotoara sa kog su ona i Kolin ugledali Kerolajn, koja je sada upravo podigla šoljicu kao da nazdravlja. Kada joj je prvi gutljaj kliznuo niz grlo, oporost ju je naterala da skupi usne; ipak reče da joj čaj deluje osvežavajuće. Pile su u tišini. Meri ju je uporno posmatrala u iščekivanju priče, dok je Kerolajn više puta podizala pogled sa svog krila, nervozno se smešeći. Kada su obe ispraznile šoljice, Kerolajn naglo počela da priča.

»Robert mi je rekao da vam je pričao o svom detinjstvu. On malo preteruje — pretvara svoju prošlost u priču, da bi ih mogao prepričavati po baru; ipak, ona je zaista bila čudna. Moje detinjstvo bilo je srećno i dosadno. Bila sam jedinica, i moj otac, koji je bio veoma dobar, mako me je voleo, a ja sam ga slušala. Bila sam veoma bliska sa svojom majkom, bile smo gotovo kao sestre i obe smo pomno brinule o tati, ili, kako je to moja mati umela reći, »podupirale smo ambasadora«. Bilo mi je dvadeset godina kada sam se udala za Roberta i nisam znala ništa o seksu. Do tog vremena, koliko mogu da se setim, nisam osećala želju za seksom. Robert je znao nešto malo o tome, tako da se, posle lošeg početka, seks za nas postepeno oživljavao. Sve je bilo dobro. Pokušavala sam da ostanem u drugom stanju. Robert je strašno želeo da postane otac, ali to nije išlo. Lekari su nam rekli kako treba da nastavimo da se trudimo. Onda je među nama počelo nešto da se dešava. Ti si prva osoba kojoj ovo govorim. Ne mogu se sad tačno setiti kada se dogodilo prvi put i šta smo pomislili da se dešava. Mora da smo o tome razgovarali, a možda nismo. Ne mogu da se setim. Robert je počeo da me pozleđuje dok smo vodili ljubav. Ne mnogo, ali tek toliko da iz mene izvuče jauk. Jako sam se trudila da to prekinem. Jedne noći sam se zaista veoma naljutila na njega, ali, kako je on nastavljao to da radi, moram priznati, mada je trajalo dugo, dopalo mi se. Možda ti to ne možeš da razumeš. Nije stvar u samom bolu, već u osećanju bespomoćnosti pred njim i u činjenici da si, zahvaljujući njemu, sveden na ništa. To je bol u određenom kontekstu, osećanje da si kažnjen i da si kriv. To što se događalo, oboma nam se veoma dopalo. Stidela sam se sebe i pre no što sam toga bila svesna; moj stid je bio i izvor mog užitka. To je bilo kao otkrivanje nečeg što je čitavog života bilo uz mene. Želela sam to sve više i više. Bilo mi je potrebno. Robert je zaista počeo da me pozleđuje. Koristio je bič. Udarao me je pesnicama i vodio ljubav sa mnom. Bila sam prestravljena, ali užas i užitak su se slivali u jedno. Umesto da mi šapuće ljubavne reči, on je šaputao o mržnji i, mada mi je bilo zlo od poniženja, ja sam se stresala onog trenutka kada je prolazilo. Nisam sumnjala da me mrzi. To nije bila gluma. Vodio je ljubav sa mnom duboko me se gnušajući, ali ja nisam mogla doleteti. Volela sam da budem kažnjavana. To je trajalo neko vreme. Telo mi je bilo prekriveno modricama, posekotinama, brazdama. Slomio mi je tri rebra. Slomio mi je prst. Nisam se usuđivala da posetim svoje roditelje, a onda, kada je Robertov deda umro, preselili smo se ovdje. Za Robertove prijatelje, ja sam bila samo još jedna pretučena žena, što sam, zapravo, i bila. Niko ništa nije primetio. To je Robertu davalo određeni status među prijateljima sa kojima je pio. Kada sam dugo bila sama, ili kada sam provodila vreme sa normalnim ljudima, ludilo onog što smo mi radili i moja pomirenost sa tim su me plašili. Neprestano sam sebi govorila da se moram izvući iz toga. A onda, kada smo bili zajedno, ono što je, inače, delovalo ludo, postajalo je neminovno, čak logično. Niko od nas dvoje nije mogao da se odupre. Često sam upravo ja to inicirala, što nije bilo teško. Robert je žudeo da pretvori moje telo u kašu. Stigli smo do tačke kada je to postajalo sve gore i gore. Robert je jedne noći priznao da postoji nešto što on zaista želi. Želeo je da me ubije dok vodimo ljubav. Bio je apsolutno ozbiljan. Sećam se da smo sledećeg dana otišli u restoran i pokušali da ismejemo tu ideju. Ali, ona se vraćala. Zbog te mogućnosti, koja je visila nad nama, vodili smo ljubav kao nikad do tada.

Jedne noći Robert je došao kući, prethodno je sedeo sa drugovima i pio, a ja sam upravo tonula u san. Uleteo je u krevet, uzeo me s leđa. Saptao je da će me ubiti, ali to je govorio i mnogo puta ranije. Stavio mi je ruku oko vrata i povlačio glavu unatrag, a leđa mi gurao napred. Onesvestila sam se od bola, ali pre no što se to dogodilo, pomislila sam: dogodilo se. Ne mogu se ponovo vratiti na to. Naravno, ja sam želela da budem uništena.«

Leda sa mi bila slomljena i provela sam u bolnici nekoliko meseci. Nikad više neću normalno hodati, delimično zahvaljujući hirurгу koji nije bio naročito vešt i stručan, mada neki lekari tvrde da je uradio sjajan posao. Oni štite jedni druge. Ne mogu da se savijem nadole. Imam bolove u nogama i kuk mi je iščašen. Veoma mi je teško da silazim niz stepenice, a gotovo nemoguće da se penjem uz njih. Ironično, jedini položaj koji mi prija je ležanje na ledima. Kad sam se vratila iz bolnice, Robert je od dedinog novca kupio bar. To je doživeo kao veliki uspeh. Ove nedelje ga prodaje. Kad sam se vratila, oboje smo se složili da treba da budemo razumni. Bili smo potrešeni onim što se dogodilo. Robert je uložio svu svoju energiju u bar, kod mene u stan je dolazio psihoterapeut i provodio sa mnom nekoliko sati dnevno. Naravno, nismo mogli zaboraviti kroz šta smo sve prošli, niti smo mogli prestati to da želimo. Posle svega, ostali smo isti, a ta ideja, mislim, ideja smrti, nije mogla iščeznuti samo zato što smo rekli kako treba da iščezne. Nismo govorili o tome — bilo je nemoguće o tome govoriti — ali ona je isplivala na površinu na razne načine. Kad mi je psihoterapeut rekao da sam dovoljno jaka, izašla sam na ulicu sama, tek da prošetam, da ponovo budem normalna osoba. Ali, kada sam se vratila kući, otkrila sam da ne mogu da se penjem uz stepenice. Ako bih premetila svu težinu na jednu nogu i pokušala da je pomerim, osetila bih užasan bol, nešto kao električni šok. Čekala sam napolju, u dvorištu, Roberta da se vrati. Kada je došao, rekao mi je da je moja greška što sam napustila stan bez njegovog dopuštenja. Obručao mi se kao malom detetu. Nije hteo da me popne gore, a nije dopustio ni da mi susedi pomognu. Teško ćeš poverovati u ovo, ali morala sam ostati napolju čitavu noć. Sedela sam na pragu, pokušavala da zaspim i cele noći slušala ljude kako hrču u svojim spavaćim sobama. Ujutro me je Robert odneo gore i po prvi put od kad sam se vratila iz bolnice vodili smo ljubav.

Postala sam pravi zatvorenik. Mogla sam napustiti stan u bilo koje vreme, ali nikada nisam bila sigurna kad ću moći da se vratim. I, na kraju sam odustala. Robert je platio jednom susedu da ide u kupovinu, za poslednje četiri godine gotovo uopšte nisam napustila stan. Vodila sam brigu o stvarima koje je Robert nasledio, o njegovom malom muzeju. On je opsednut svojim ocem i dedom. I negovala sam ovu baštu. Mnogo vremena sam provela sama. Nije bilo tako loše.«
(nastaviće se)

Sa engleskog: Ljubica Damjanov